

**A HAJNAL ISTVÁN KÖR
TÁRSADALOMTÖRTÉNETI
EGYESÜLET 2019. ÉVI
KONFERENCIÁJA**

Magyar Tudományos Akadémia
Szegedi Területi Bizottsága székháza,
Szeged, Somogyi u. 7.

**2019
08/29
08/30
08/31**

**TÖRTÉNELEM
ÉS ERŐSZAK**

MEGNYITÓ ÉS KÖSZÖNTŐ

Helyszín: **Konferenciaterem**

- 13.00- **Tomka Béla**, a Hajnal István Kör elnöke
13.15 **Csernus Sándor**, a SZAB Filozófiai és Történettudományi Szakbizottságának elnöke

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

- 13.15- **Tomka Béla**: Az erőszak és történetei
13.45
13.45- **Kunt Gergely**: Poszttrauma – az erőszak és a nyelv összefüggései egodokumentumokban
14.15

1 AZ ERŐSZAK NARRATÍVÁI

Szekcióvezető: **Szilágyi Márton**
Helyszín: **I. em. 110. Előadó**

- 14.30- **Halmágyi Miklós**: Fizikai erőszak és lelki erő
14.50
14.50- **Kis-Halas Judit**: Megsebzett képek, vérző szobrok – A kegytárgyak elleni erőszak formái és jelentései a kora újkori Magyarországon
15.10
15.10- **Klanczay Gábor**: A félelem és a harag narratívái és az erőszak formái a boszorkányvádaskodás magyarországi megnyilvánulásaiban
15.30
15.30- Vita, szünet
16.00
16.00- **Novák Veronika**: Bűnbánó gyilkosok, vérszomjas krónikások, „tragikus történetek”. – Egyéni erőszak-elbeszélések a 15-16. századi Franciaországban
16.20
16.20- **Lévai Csaba**: A fizikai és a pszichikai erőszak megjelenése az amerikai (1776) és a magyar (1849) függetlenségi nyilatkozatban
16.40
16.40- **Nagy Ágoston–Tamás Máté**: Gyilkosok, lázítók, verekedők – Erőszak és társadalom(kritika) a 19. század első felében
17.00
17.00- Vita, szünet
17.30
17.30- **Főfai Rita**: „A borzalommal jóban kell lenni.” – A háborús erőszak szimbolikájának vizsgálata Francis Ford Coppola Apokalipszis most című filmjében
17.50
17.50- **Takács Erzsébet**: A szenvedő test legitimitása – A biohatalomtól a biolegitimitásig
18.10
18.10- Vita
18.40

FOTÓ: FORTEPAN

2 POLITIKAI KULTÚRA ÉS ERŐSZAK

Szekcióvezető: **Cieger András**
Helyszín: **II. em. 216. Kistanácskozó**

- Szolnoki Zoltán**: Hallgatás vagy vérbosszú? A vendetta dilemmái egy 14. századi krónikásnál
Dobszay Tamás: Szimbolikus, szabályozott és spontán erőszak a kései rendi országgyűlések történetében
Tóth Árpád: A hatósági erőszak, ahogy a szemtanúk látták – Egy hivatalos házfoglalás kapcsán támadt erőszak megítélései a reformkori Győrből
Vita, szünet

Matolcsi Réka: Verbális erőszak és politikai kultúra – Királysértési ügyek 1891 és 1914 között

Hudi József: Maller Dezső, a magyar Tanácsköztársaság propagandistája

Medgyesi Konstanin: Szavakkal ölni – Nyelvi agresszió és a kommunista demokráciaértelmezés a koalíciós években (1945-1949)
Vita, szünet

Paár Ádám: „Bizalmatlanok vagyunk az idegekkel szemben, ez a régi Nyugat öröksége”. – Az erőszak az amerikai populista mozgalomban (1891-1908)

Szabó Levente: A császár szolgálatában – A politikai kultúra megváltozása és az erőszak térnyerése Japánban a 20. század elején
Vita

csütörtök
2019
08/29

3 ERŐSZAK ÉS PROPAGANDA Szekcióvezető: **Klement Judit** Helyszín: **fszt. 3. Tárgyaló**

Kalmár Melinda: Az ideológia mint erőszak

Borbély Tamás: A fordulat helyi változatai.
– A Szociáldemokraták erőszakos felszámolása Győrött (1945-1948)

Tóth Judit: Sorok között megbúvó erőszak avagy a kuláknak minősített gazdák elleni erőszak megjelenése a Pest Megyei Népújságban
Vita, szünet

5 ELKÖVETŐK ÉS ÁLDOZATOK Szekcióvezető: **Keller Márkus** Helyszín: **fszt. 3. Tárgyaló**

Gulyás László Szabolcs: Az erőszak színeváltozásai a középkori Magyarországon

Sz. Kovács Dóra: „Az idő igen háború”
– Az erőszak dimenziói a 16. század végi Felső-Tisza-vidéken

Szirácsik Éva: Az erőszak hatása a divényi uradalom birtokosára és úrbéreseire a 17. század második felében

Vita, szünet

Tőtös Áron: Prostitúció – Erőszak és kizsákmányolás a dualizmuskori Budapesten

Laki Ildikó: Védtelenek az erőszak árnyékában

Vita

4 CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK Szekcióvezető: **Czoch Gábor** Helyszín: **II. em. 217. Kistanácskozó**

Erdélyi Gabriella: Fegyelmezés, szexualitás és erőszak a családban, 1450-1600

Szabó András Péter: Mostohatestvérek a javából – Balassa Ádám és Balassa Bálint viszálya (1677-1682)

Balogh Zsuzsanna: Család és erőszak a 17. századi Erdélyi Fejedelemségben – Bánffy Dénes esete.

Vita, szünet

Géra Eleonóra: Hitvesi ölelésből hitvesölés

Mátay Mónika: A vasvillától a gyilkos némaságig
– Az erőszak anatómiája a civísházasságokban

Koloh Gábor: Családon belüli erőszak Vajszlón (1825-1866)

Örsi Julianna: Erőszak a családban

Vita

6 AZ ERŐSZAK EMLÉKEZETE I.

Szekcióvezető: **Klaniczay Gábor**
Helyszín: **I. em. 110. Előadó**

- 9.00- **Pap Milán:** „Véres vasárnap Hatvanban”.
9.20 – Egy 1919-es tömeggyilkosság és politikai emlékezete
- 9.20- **Pihurik Judit:** „Katonaként jöttem.
9.40 Te állatot csináltál belőlem.”
- 9.40- **Vajda Júlia–Székely Júlia:** A menekülés
10.00 emlékhelyei – a budapesti Üvegház és a berlini Otto Weidt Workshop emlékezete
- 10.00- Vita, szünet
10.20
- 10.20- **Takács Zsuzsanna Mária:** Világháborús
10.40 emlékek – Baranyai tanítók a második világháborúban
- 10.40- **Kővágó Emese:** Az 1944-es vajdasági tömeg-
12.00 mérsárlások mint népirtás emlékezete
- 12.00- Vita
12.20
- 12.20- Ebédszünet
13.30

9 AZ ERŐSZAK EMLÉKEZETE II.

Szekcióvezető: **Kővér György**
Helyszín: **I. em. 110. Előadó**

- 13.30- **Takács Tibor:** Erőszakmentesítés
13.50 – Szamuely Tibor 1945 után
- 13.50- **Müller Rolf:** „A test nincs sehol”
14.10 – Az erőszak-esemény rekonstrukciójának lehetősége
- 14.10- **Farkas Gyöngyi:** Egy tömegtüntetés
14.30 emlékezete – Nyírcsaholy, 1960
- 14.30- Vita, szünet
14.50

12 FEGYELMEZÉS ÉS BÜNTETÉS

Szekcióvezető: **Dobszay Tamás**
Helyszín: **I. em. 110. Előadó**

- 14.50- **Brandl Gergely:** A bizonyítási eszközök hasz-
15.10 nálata a szegedi boszorkányperek (1726-1744) esetében – Különös tekintettel tortúra alkalmazására elszigetelt és tömeges perek esetében

7 ÁLLAMI ERŐSZAK ÉS INTÉZMÉNYEI I.

Szekcióvezető: **Kiss Zsuzsanna**
Helyszín: **II. em. 216. Kistanácskozó**

- Nagy-L. István:** A császári-királyi hadsereg Magyarországon a 18. század utolsó évtizedében
- Halmos Károly:** Mégis, kinek az erőszaka?
– Fenyítő ügyek a vagyonbukottakkal szemben az 1869. év csődügyei kapcsán
- Bodovics Éva:** A „kápolnai zendülés”
- Vita, szünet
- Zéman Ferenc:** Kádár „brigádja” – A Csongrád megyei karhatalom és Munkácsorség részvétele az 1956-os forradalmat követő megtorlásban
- Farkas Csaba:** A kommunista rendszer „erőszakkultúrája” Csongrád megyében az ötvenes években
- Vita
- Ebédszünet

10 ÁLLAMI ERŐSZAK ÉS INTÉZMÉNYEI II.

Szekcióvezető: **Bódy Zsombor**
Helyszín: **II. em. 216. Kistanácskozó**

- Slachta Krisztina:** Láthatatlan erőszak – Állambiztonsági gyakorlatok a mindennapokban
- Völgyesi Orsolya:** Egy beszerzés története
- Szilágyi Márton:** Az erőszak mint a beavatás rítusa – A szocialista Néphadsereg és az egyetemi előfelvétellek az 1980-as években
- Vita, szünet

- Tóth Máté:** Az erőszak filozófiája a spártai agogékban – Intézményesített erőszak kultusz az ókori Hellaszban

8 ERŐSZAK A MÉDIÁBAN

Szekcióvezető: **Szívós Erika**
Helyszín: **fszt. 3. Tárgyaló**

Bodor Mária: Az erőszak megjelenődése a Zempléni Múzeum képes levelezőlap gyűjteményében

Tamás Ágnes: Az erőszak megjelenítése karikatúrákon

Turbucz Péter: Sajtó és erőszak keresztmetszetei – Alexander Bernát propagandairásai a Budapesti Hirlapban 1914-1916 között

Vita, szünet

Tóth Marcell: „Egy Budapestről érkezett ember a következőket mondta el” – a terror és híre az elzárt Szegeden

Kovács Noémi: Erőszak a képernyőn a rendszerváltás előtt és után

Vita

Ebédszünet

11 PARAMILITÁRIS ERŐSZAK

Szekcióvezető: **Pap József**
Helyszín: **fszt. 3. Tárgyaló**

Révész Tamás: Leszerelés, erőszak, mozgósítás – Az első világháborúból visszatérő katonák Magyarországon 1918 őszén

Turbucz Dávid: Horthy Miklós és a fehérterror – Az erőszak szerepe Horthy Miklós hatalomra jutásában 1919-1920-ban

Hamerli Petra: Merénylet szervezése és katonai kiképzés? – Usztasa táborok Magyarországon és Olaszországban

Vita, szünet

13 BŰNÖZÉS

Szekcióvezető: **Tóth Árpád**
Helyszín: **fszt. 3. Tárgyaló**

Héjja Julianna: Armalista nemesek mint bűnelkövetők Békés vármegyében a XIX. században

FOTÓ: FORTEPAN / PÉCHY LÁSZLÓ

péntek
2019
08/30

- 15.10-15.30 **Bárh Dániel:** Papság és erőszak. 18–19. századi ego-dokumentumok mentalitás-történeti tanulságai
- 15.30-15.50 **Kovács Evelin:** Büntetés és fegyelmezés a debreceni céhekben a 18. század végén – 19. század folyamán
- 15.50-16.10 **Hajnal Géza:** „Már a tavaszban is csak öldöklést látok” – Börtönművészet az 1950-es években
- 16.10-16.30 **Lászlófi Viola:** Az orvosi titoktartás és a fegyelmezés technikái az államszocialista Magyarországon
- 16.30-17.00 Vita

Antalfy Péter: Az ősök kiirtása – Múmiagyilkosok és a halottak elleni erőszak kontextusai az inka és spanyol Peruban

Pál Viktor: Ökocidium a hidegháborús Kelet-Európában

Bencsik Péter: Erőszak és az államhatárok: elméleti megfontolások

Vita

14 DOKTORI SZEKCIÓ

Szekcióvezető: **Gyáni Gábor**
Helyszín: **I. em. 110. Előadó**

- 9.00-9.20 **Tarafás Imre:** „Minden objectivitása mellett mégis csak osztrák” – A magyar és az „osztrák” történelemszemlélet találkozása a századforduló Monarchiájában
- 9.20-9.40 **Szabó Melinda:** Kereskedők Pannoniában – Egy egységes társadalmi csoport meghatározásának lehetőségei
- 9.40-10.00 **Belicza György:** Ínségesek Szegeden – Az alsóbb társadalmi rétegek kutatásának lehetőségei
- 10.00-10.20 **Gál Edina-Tünde:** Árvák és elhagyott gyermekek a nemzet szolgálatában – Az állami gyermekmenhelyek működése és társadalmi szerepe Erdélyben az első világháborúig
- 10.20-10.40 Vita, szünet
- 10.40-11.00 **Kappanyos Ilona:** „Önkéntes alapon félsegítség várható” – A védőnői szakma szemi-professionalizációja
- 11.00-11.20 **Lengyel Lea:** Fedél a pofonért? – Hajléktalan-ná válás előtt családi erőszak áldozataivá vált nők élettörténetei
- 11.20-12.00 Vita
- 12.00-12.30 Vita
- 12.30- Ebéd

15 TÁRSADALMI TILTAKOZÁS ÉS ERŐSZAK

Szekcióvezető: **Hudi József**
Helyszín: **II. em. 216. Kistanácskozó**

Tátrai Viktor: Társadalmi tiltakozás és kollektív erőszak a „Treuga Dei” alatt. – Két „millenniumi” tüntetés a fővárosban 1896-ban

Kövér György: Sztrájk, kizárás, tüntetés, rendőrtak (1912. május). – A „vérvörös csütörtök” értelmezési lehetőségei

Ignác Károly: Kollektív cselekvés, tiltakozás és (politikai) erőszak 1918 őszétől 1919 tavaszáig (Budapest környéki településeken)

Sipos András: Erőszak és törvényesség a 20. század elejének lakómozgalmaiban

Vita, szünet

Apor Péter: Kollektív erőszak és népi kultúra a második világháború utáni Magyarországon

Ö. Kovács József: A kollektivizálás mint társadalomtörténeti esemény – Az állami erőszak társadalmi hatásai

Kiss Máté: Az erőszak problematikája kulturális antropológiai nézőpontból – A rituális lázadás jelensége

Vita

Ebéd

Bató Szilvia: „jozan észnek felfogo 's megfontoló tehetségében, pillanatnyira megzavarva vitte véghez a borzasztó merényt” – Egy gyermekgyilkosság 1844-ben, és ami mögötte van

Lugosi András: Szerelmi háromszögek és feldarabolt hullák

Nagy Zsófia: Tömeges mérgezések a 19-20. századi magyar bűnkrónikákban – Vásárhelyi méregkeverők

Vita

17.00 **A Hajnal István Kör 2019. évi közgyűlése**

18.30 **A Benda-díj átadása Laudáció és a díjazott előadása**

19.30 **Fogadás**
Helyszíne a Fekete-ház,
Somogyi u. 13.

szombat

2019
08/31

16 HÁBORÚS ÉS POLGÁRHÁBORÚS ERŐSZAK

Szekcióvezető: **Szilágyi Zsolt**
Helyszín: **fszt. 3. Tárgyaló**

Somogyi László: „... némelyeket a fegyver agyával tettelesen bántalmaztak...”
– Az erőszak formái az első világháború alatt a váci civil internálótáborban

Suslik Ádám: A hadművelési területeken elkövetett erőszakos bűncselekmények a kassai cs. és kir. hadbíróóság iratanyagai alapján 1914-1918 között

Kurucz Ádám: Adalékok Kun András, a nyilas-terror egyik szimbolikus alakjának tevékenységéhez

Bartha Ákos: Álarcosbál életre-halálra. A KISKA alakulatok és az ellenállás

Vita, szünet

Bódán Zsolt: „Három hét múlva, ha a munka kész lesz, visszajön!” – A polgári lakosság málenkij robotra való elhurcolása az Eleki járásból

Vita

Ebéd

17 NÉPIRTÁS ÉS KONTEXTUSA

Szekcióvezető: **Koltai Gábor**
Helyszín: **II. em. 217. Kistanácskozó**

Margittai Linda: Antiszemita erőszak a Délvidéken – Zsidó reakciók és interpretációk

Csapody Tamás: A bori munkaszolgálat és a tömeggyilkosságok

Pap Eliza: A fizikai erőszakhoz vezető út.
– Az újpesti zsidók ellen elkövetett erőszak megnyilvánulási formái 1938-1944 között

Klacsman Borbála: „Lakásomból erőszakkal eltávolítottak” – A zsidók kifosztásának társadalmi következményei, 1945-1948

Vita, szünet

Fóris Ákos: „Partizánvadászat” Bukiban – egy tömeggyilkosság értelmezései

Rotár Krisztina: Az ukrán nacionalisták által a második világháború idején elkövetett volhíniai lengyel népiirtás

Vita

Ebéd

FOTÓ: FORTEPAN / ANGYALFÖLDI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY / 1912.
Magyarország, Budapest XIII. a Váci út - Janicsár utca sarkán a Váci elemi iskola. Előterben csendőrök őrzik a Vervörös csütörtökön elfogott tüntetőket. Balra Balogh Rudolf fotóművész áll, a felvételt a Vasárnapi Újság másik riportere, Jelfy Gyula készítette 1912. május 23-án.

Rendezők:

Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Területi Bizottság
Móra Ferenc Múzeum, Szeged
Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület

A konferencia rendezéséhez támogatást nyújtott:
Szegedi Lengyel Önkormányzat

